

ים

ידיעון תכנית ימית לישראל, מרץ 2016

שלום לכולם!

תכנית ימית לישראל פורסמה בחודש נובמבר 2015, והציעה לראשונה מדיניות כוללת לניהול המרחב הימי הישראלי בים התיכון - מימי החופין, והמים הכלכליים. אבל, פרסום התכנית הוא רק תחילת הדרך, עכשיו הגיע הזמן להטמעת ההמלצות ולמימוש החזון והמטרות.

פרופ' שמאי אסיף בכנס אשדוד, נובמבר 2015. (קרדיט: תכנית ימית לישראל)

צוות התכנית ימשיך לפעול בשנת 2016, כמסגרת למעקב אחר יישום המלצות התכנית והמשך מאמצי ההטמעה. במהלך השנה הקרובה ייפגש הצוות עם גורמי ממשל וארגונים נוספים שביכולתם לקדם את המלצות התכנית ולקדם את החזון ואת המטרות. לקראת סוף השנה יפורסם עדכון לתכנית, אשר יסקור, בין היתר, את מידת קידומן של המלצות התכנית ואת הצורך בעדכונים.

גם השנה נמשיך במסורת פרסום הידיעונים התקופתיים על התפתחויות חדשות בתכנון המרחב הימי הישראלי. נודה אם תשלחו אלינו חומרים רלוונטיים, אם כנס מקצועי קרוב, מידע בנוגע להתקדמות באסדרת המרחב הימי, או יוזמות הנוגעות לתכנון המרחב. נשמח לשמור על קשר ולראותכם במפגשים הבאים של בעלי העניין.

בברכת ים טוב,

צוות תכנית ימית לישראל

1. פעילות תכנית ימית לישראל ב-2016

במהלך השנתיים האחרונות, גיבשנו לראשונה תכנית מדיניות מקיפה לים התיכון של מדינת ישראל, בהתייעצות עם גורמי המקצוע ובעלי העניין המובילים בתחומי הים השונים. מטרתה הראשית של התכנית – העמקת הידע על הים בקהילה המקצועית ובציבור הרחב, פיתוח המשאבים הרבים הגלומים בו, והגנה על ערכי הטבע, והמערכות האקולוגיות העדינות בסביבה הימית שלחופינו.

פעילות תכנית ימית לישראל ממשיכה גם בשנת 2016, מתוך כוונה להעמיק את הטמעת התכנית והמלצותיה בקרב הדרגים המקצועיים בממשלה ומחוצה לה. להלן תחומי הפעילות העיקריים השנה:

1. **מעקב שוטף אחר יישום מרכיבי התכנית** ואחר התפתחויות ואירועים הנוגעים למרחב הימי בהקשר לתכנית ולאמצעי המדיניות שבה בתחומים כגון: משילות, אסדרה, מחקר ומידע, תכנון מרחבי, תכניות פיתוח והקמת תשתיות, איכות הסביבה והתפתחויות בינלאומיות רלוונטיות.
2. **המשך קיום מפגשים של פורום בעלי העניין**, אחת לחצי שנה, לדיונים על דוחות המעקב ועל הצעות לעדכון תכנית ימית לישראל. לכל אורך השנה נפעל להרחבת הפורום נקיים פגישות עם בעלי עניין מרכזיים.
3. **גיבוש מתכונת לבקרה על הטמעת המלצות התכנית.**
4. **פרסום שנתי של "תכנית ימית לישראל – דוח מעקב ועדכון"** שיכלול את ממצאי המעקב ולפי הצורך - עדכון של מרכיבים או המלצות ואמצעי המדיניות של התכנית.
5. **קיום כנס שנתי ציבורי בנושא המרחב הימי הישראלי.**

2. מאמר על שיתוף בעלי העניין בתכנית ב"אקולוגיה וסביבה"

הובכם השתתפתם בתהליך שיתוף בעלי העניין של תכנית ימית לישראל, ואנו מזמינים אתכם לקרוא את מאמרו של חברות הצוות המשלב של התכנית הימית, ד"ר יעל טף סקר ופרופ' מישל פורטמן, העוסק במשוב שהתקבל מבעלי העניין בתהליכי התכנון של הטכניון ושל מנהל התכנון. המאמר, שכותרתו: "שיתוף בעלי עניין בתהליכי תכנון - המקרה של המרחב הימי הישראלי", יראה אור בגיליון הקרוב של כתב העת "אקולוגיה וסביבה" (אפריל, 2016).

תקציר המאמר:

תחומי התכנון והחקיקה במדינת ישראל עדיין לוקים בחסר כשהדבר נוגע לשטחים הימיים שלה בים התיכון. בים העמוק, ובפרט באזור הכלכלי הבלעדי (המים הכלכליים של ישראל) – שנמצאו בהם תגליות הגז הטבעי הגדולות ביותר - מחסור זה ניכר במיוחד. המאמר הנוכחי מתייחס לשני תהליכים מקבילים, האחד של מנהל התכנון והאחר של הטכניון, שמטרתם המוצהרת לספק מסמך מדיניות ותכנית מרחבית לאזורים הימיים של ישראל בים התיכון. בעלי עניין שהשתתפו בכל אחד משני התהליכים התבקשו למלא משוב מפורט.

המאמר מציג את התובנות הנובעות מניתוח המשוב באשר לשימושים הקיימים והעתידיים בים התיכון, וכן לערכים, לצרכים ולקונפליקטים באזור ימי זה וליחסי הגומלין ביניהם.

לצד הנושאים שהעלו בעלי העניין בהתייחס למגזרים השונים, העלה ניתוח המשוב כמה תמות על-מגזריות. ראשית, הממצאים מסייעים בהדגשת המאפיינים הייחודיים לאזורים הימיים של ישראל בים התיכון. בכלל זה ניתן להבחין בהתייחסות מועטה (יחסית לתהליכים מקבילים בעולם) להפקת אנרגיה מתחדשת ולדיג (הזוכה להתייחסות רק בהקשר הסביבתי), לצד התייחסות רבה לשיקולים גאו-אסטרטגיים. שנית, הניתוח העלה מגמה של בעייתיות על-מגזרית בתחומים של משילות, תכנון ואכיפה, המאופיינת בתחושה של עמימות חוקית ותכנונית, שהוצגו במשובים כפוגעים בתפקוד גורמי ממשל ואכיפה ובמאמצי ההגנה והשיקום של הסביבה הימית באזור זה. העובדה שגם נציגי המגזר העסקי-היזמי הציגו עמדות דומות בהקשר זה, בשל הצורך בהצגת דעות מול משקיעים, מראה כי מדובר באינטרס משותף לבהירות חוקית ותכנונית רבה יותר, הנוגע לרוב המכריע של בעלי העניין.

3. שביל הים

יוזמה חדשה ומרגשת של חבר הצוות המוביל של תכנית ימית לישראל, ד"ר אליק אדלר, ואדריכלית הנוף טל קמחי, מציעה לזהות ולסמן שביל רציף להולכי רגל באורך כ-200 ק"מ, מראש הנקרה בצפון ועד חופי זיקים בדרום, לאורך חופי הים התיכון של מדינת ישראל, אשר ייקרא "שביל הים". יוזמה זו מהווה יישום של אחת מהמלצות תכנית ימית לישראל, תחת מטרת "מיסוד מעמדו של הים כמרחב ציבורי ופיתוח שימושים בני קיימא לרווחת הציבור".

חוף דור. (קרדיט: שביל הים)

ייזום והקמת שביל הים באים לענות על הצורך המהותי בחיבור החברה הישראלית לים, תוך יצירת זהות תרבותית ימית-לאומית - נושאים הכלולים בהמלצות התכנית הימית. השביל עוסק בחשיפת הציבור והגדלת כמות הידע שברשותו לנושאים ימיים וחופיים. זאת, כדי שיוכל להיות מעורב בעשייה הנחוצה לשמירה על הסביבה הימית ובתהליכי קבלת ההחלטות המגנות על הים וחופיו.

השביל ימותג ויסומן כתוואי הליכה מודרך ומקוון, בסמוך ככל הניתן לשפת הים, עם מעקפים הכרחיים במספר אזורים ונקודות עצירה במוקדי עניין מתחומים שונים אשר יפנו את העין, הראש והלב לים ולמרחביו. המטיילים בשביל הים יוכלו להיעזר באפליקציית ניווט ומידע בזמן ובמיקום אמיתי אשר יעשירו את חוויית ההליכה לאורך התוואי המסומן.

[כתבה על היוזמה החדשה פורסמה בעיתון הארץ ב-26.3.](#)

4. המלצות לממשק דיג לשמירה מיטבית על הדגה ועל הטבע הימי

בעקבות היעדרו של ממשק דיג בר קיימא, הים התיכון לחופי ישראל מצוי במצב של דיג יתר, אשר פוגע במערכת האקולוגית (הדגה, ערכי טבע מוגנים, ובתי הגידול הימיים) ופוגע בפרנסת הדייגים. על רקע איומים נוספים על המערכת האקולוגית בים התיכון, בראשם שינויי האקלים ומינים פולשים, עולה הצורך הדחוף בכינון ממשק דיג מתקדם, כמתחייב גם מאמנות שישראל חתומה עליהן.

במסגרת מטרת תכנית ימית לישראל העוסקת בדיג ובחקלאות ימית מציעה התכנית כי תהיה "הגבלה משמעותית, עד כדי הפסקה, של שיטות דיג שאינן בנות-קיימא", ובתוך כך המליצה על הימנעות מדיג בתקופת הרבייה, הימנעות מדיג מכמורת בעומקים רדודים והגברת האכיפה. אגף הדיג במשרד החקלאות הצהיר על מספר מגבלות משמעותיות על הדיג שמטרתן להפסיק שיטות דיג המזיקות להמשך קיום משאב הדגה, ובהן:

1. הדיג בים התיכון אסור בתקופה שבין 1.4.2016 ועד 31.5.2016, למעט דיג ברשת הקפה, דיג במכמורת ודיג במערך חכות צף;
2. בדיג מכמורת, חל איסור על שימוש בכדורים, צמיגים, גלגלים או אביזרים אחרים, המחוברים לרשת ומיועדים להקל על גרירתה על גבי סלעים ולמניעת הסתבכותה בהם;
3. אסור הדיג במכמורת במקום בו עומק המים פחות מ-40 מטרים בין 1.4.2016 ועד ה-31.5.2016;
4. מעבר להגבלות אלו, מתוכננת השבתת דיג המכמורת באופן כליל במהלך החודשים יוני-אוגוסט;
5. במהלך השנה הקרובה, ולאור ההגבלות כפי שיופיעו ברשיונות הדיג ולתקנות, מתוכננת הרחבה של פעילות האכיפה בכלל ובים התיכון בפרט (לצפייה במסמך המלא [לחצו כאן](#)).

דיון בועדת הכלכלה על התקנות החדשות נערך ב-8 בפברואר, 2016. ועד ספינות המכמורת התנגד לתקנות החדשות ויו"ר ארגון דייגי ישראל התרעם על כך שהדבר נעשה ללא שיתוף מספק של ציבור הדייגים. היו"ר, ח"כ איתן כבל, הודיע כי ברצונו לקבל נתונים נוספים לפני שיוחלט על אופן ההתקדמות בנושא.

החברה להגנת הטבע מנסה לקדם כבר כמה שנים את נושא הניהול בר הקיימא של ממשק הדיג בישראל. מסמך "עונתיות הרבייה של הדגה בחופי ישראל ובחינת פיזור הפאונה במרחב ובזמן" שפורסם לאחרונה ביוזמת "דגים באחריות", פרויקט של החברה להגנת הטבע לקידום ניהול בר קיימא של משאבי הטבע בים התיכון, נועד לספק בסיס מידע מדעי לתמיכה בתקנות החדשות, ולהגדרה הנאותה של ממשק הדיג המוצע בהן. המסמך כולל המלצות להגבלות על הדיג המסחרי בעונת הרבייה של הדגים (אפריל-יולי), וכן הגבלות מרחביות לכל אורך השנה. המלצות אלה תואמות את המלצות תכנית ימית לישראל.

דיג חובב ביפו. (קרדיט: תכנית ימית לישראל)